

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในบทนี้ จะกล่าวถึงเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. โครงการพัฒนาการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ
2. ปัญหาการจัดการศึกษาระดับมัธยมศึกษา
3. โรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็กสังกัดกรมสามัญศึกษา
4. โครงการปรับปรุงโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็กสังกัดกรมสามัญศึกษา
5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. โครงการพัฒนาการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ

ตลอดระยะเวลาอันยาวนานในการพัฒนาการศึกษาของประเทศไทยนับตั้งแต่ในรัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 5 ได้มีแผนการศึกษาของชาติฉบับแรก โดยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวได้รับพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ใช้แผนการศึกษาแห่งชาติฉบับแรกของประเทศไทยเรียกว่า โครงการศึกษา พ.ศ.2441 (ภิญโญ สาร, 2526 : 60-61) ประเทศไทยก็ได้มีการพัฒนาการศึกษาตลอดมาจนกระทั่งเมื่อประเทศไทยได้เข้าร่วมเป็นสมาชิกสหประชาชาติ และองค์การศึกษาศาสนาและวัฒนธรรม (UNESCO) ในปีพ.ศ.2489 แล้ว ยูเนสโกได้ส่งผู้เชี่ยวชาญมาสำรวจภาวะการศึกษาของประเทศไทยตามคำร้องขอรัฐบาล ในปีพ.ศ.2491 เป็นผลให้เกิดความร่วมมือระหว่างยูเนสโกกับรัฐบาลไทยในการจัดตั้งองค์การปรับปรุงส่งเสริมการศึกษาจังหวัดฉะเชิงเทรา (กระทรวงศึกษาธิการ, 2502 : 1)

จากความร่วมมือระหว่างองค์การยูเนสโกกับรัฐบาลไทย จึงได้มีโครงการพัฒนาการศึกษาขึ้นหลายโครงการ โดยกระทรวงศึกษาธิการมีหน้าที่ในการจัดการศึกษาทุกระดับและทุกประเภทได้ดำเนินการดังนี้ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2502 : 4-44)

1.1 โครงการปรับปรุงส่งเสริมการศึกษาจังหวัดฉะเชิงเทรา (Chachoeng Sao Educational Pilot Project) ได้ดำเนินงานขึ้นในพ.ศ.2494 เพื่อทดลองระบบการศึกษาแผนใหม่ โดยหวังว่าเมื่อบังเกิดผลจะได้ขยายต่อไปในจังหวัดอื่น ๆ เพื่อสนับสนุนการศึกษาของชาติให้ก้าวหน้าได้รวดเร็วและมีความคิดที่จะตั้งศูนย์กลางการศึกษาขึ้นในส่วนภูมิภาค

1.2 โครงการส่งเสริมการศึกษาจังหวัดชลบุรี (ส.ศ.ช.) ได้ดำเนินการเมื่อวันที่ 30 มกราคม พ.ศ.2497 โดยให้มีการสร้างโรงเรียนพิบูลบำเพ็ญและวิทยาลัยบางแสนขึ้น

1.3 โครงการฝึกหัดครูชนบท (Thailand UNESCO Rural Teacher Education Project, TURTEP) กระทรวงศึกษาธิการได้เริ่มวางโครงการตั้งแต่ พ.ศ. 2498 และในพ.ศ.2499 ได้ดำเนินการตามโครงการโดยใช้วิทยาลัยครูอุบลราชธานีเป็นสถานที่ดำเนินการตามโครงการเป็นแห่งแรก มีความมุ่งหมายหลายประการเช่น สร้างความเจริญให้แก่ท้องถิ่นชนบท เพื่อส่งเสริมพัฒนาการท้องถิ่นมุ่งหนักไปทางที่อยู่อาศัย การอนามัย การเศรษฐกิจ การเกษตร การสังคมและการสหนาการ เป็นต้น

1.4 โครงการพัฒนาการศึกษาในส่วนภูมิภาค (พ.ศ.ภ.) พ.ศ.2501 (Regional Education Development Project including Higher Education, R.E.D.P.H.E.) โครงการนี้เป็นโครงการใหญ่คลุมงานการศึกษาในจังหวัดต่าง ๆ เกี่ยวข้องกับงานของกรมกองในกระทรวงศึกษาธิการทุกกรมกอง และพาดพิงถึงโครงการอื่น ๆ ที่ดำเนินการอยู่แล้ว ทั้งโครงการที่กระทรวงศึกษาธิการจัดทำเอง และโครงการที่ได้รับความร่วมมือจากองค์การศึกษาฯ สหประชาชาติหรือการร่วมมือองค์การระหว่างประเทศ (General Education Development Project, G.E.D.)

จะเห็นได้ว่าตามที่ประเทศไทยได้มีการพัฒนาการศึกษาตลอดมา ดังที่ได้ยกตัวอย่างโครงการพัฒนาการศึกษามาแล้วข้างต้น แต่การจัดการศึกษาก็ยังมีปัญหาและอุปสรรคหลายประการดังเช่น ปิ่น มาลากุล (2501 : 7) ได้กล่าวว่า "การจัดการศึกษาในระยะต่อมาประสบอุปสรรคอยู่ไม่น้อย มีปรากฏการณ์อันหนึ่งซึ่งก่อความยุ่งยาก กล่าวคือ ประชาชนต้องการอย่างหนึ่ง แต่เราอยากจะให้ประชาชนอีกอย่างหนึ่งซุกซลักอยู่บ้าง เป็นต้นในเรื่องวิชาชีพ รัฐบาลได้คิดส่งเสริมหลายสิบปีมาแล้ว วางหลักไว้ว่า การศึกษาจะต้อง

พาไปสู่อาชีพอย่างใดอย่างหนึ่ง แต่บางที่ประชาชนหาได้ต้องการไม่"

ดังนั้นจะเห็นได้ว่าจากการจัดการศึกษาของประเทศไทยได้ประสบปัญหาตลอดมา จากแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2503 จนถึงกระทั่งถึงแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ ระยะที่ 5 (พ.ศ.2525-2529) และกำลังอยู่ในระหว่างดำเนินการตามแผนพัฒนาการศึกษา ศาสนาและศิลปวัฒนธรรมระยะที่ 6 (พ.ศ.2530-2534) ได้พบปัญหามากมายหลายประการ โดยเฉพาะปัญหาด้านการจัดการศึกษาระดับมัธยมศึกษา ดังที่ผู้วิจัยจะกล่าวถึงดังนี้

2. ปัญหาการจัดการศึกษาระดับมัธยมศึกษา

ปัญหาการจัดการศึกษาระดับมัศึกษามีนักการศึกษาได้กล่าวไว้ดังนี้

สถานจิตร สุนทรทรัพย์ (2528 : 13-14) กล่าวว่า "การจัดตั้งโรงเรียนมัธยมศึกษาลงไปถึงระดับตำบล จากการประเมินผลการดำเนินงานตามโครงการพบว่า โรงเรียนในชนบทและโรงเรียนที่อยู่ห่างไกลจากเมืองออกไปจะมีนักเรียนเข้าเรียนไม่เต็มเป้าหมาย และนักเรียนที่สมัครเข้าเรียนก็มาเรียนไม่สม่ำเสมอ เนื่องจากปัญหาความยากจน ทั้งที่รัฐได้มีโครงการต่าง ๆ ช่วยเหลืออยู่ "

ภิญโญ สาร (2526 : 80) กล่าวว่า "ความแตกต่างในด้านคุณภาพของการศึกษา โรงเรียนระดับมัธยมศึกษาส่วนใหญ่อยู่ในชนบท ยังไม่ได้รับการพัฒนาให้ทัดเทียมกับโรงเรียนในหัวเมือง คุณภาพของโรงเรียนในชนบทจึงด้อยกว่า และทำให้เด็กในชนบทไม่มีโอกาสได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพเท่าเทียมกับเด็กในหัวเมือง"

ก่อ สวัสดิพานิชย์ (2511 : 17) กล่าวถึงปัญหาเกี่ยวกับหลักสูตรและปัญหาเกี่ยวกับครูไว้ว่า

1. เมื่อหลักสูตรมัศึกษากำลังขยายตัวออกไปอย่างกว้างขวาง และหลักสูตรเหล่านั้นมีความซับซ้อนยิ่งขึ้น การสอนตามหลักสูตรให้ได้ผลจะเป็นปัญหาใหญ่ โรงเรียนควรจะได้รับอนุญาตให้ยืดหยุ่นหลักสูตรได้ตามสมควร ส่วนการจะอนุญาตให้ยืดหยุ่นได้มากน้อยเพียงไร และมีการควบคุมกันอย่างไรนั้นก็เป็นเรื่องซึ่งควรได้รับการพิจารณากันไป

2. ปัญหาเกี่ยวกับครูซึ่งนับว่าเป็นบุคคลสำคัญที่จะบันดาลให้งานสำเร็จหรือไม่

ปัญหาเกี่ยวกับครูจึงเป็นปัญหาใหม่อีกปัญหาหนึ่ง เรื่องที่ควรได้รับการพิจารณามีอยู่มากมาย เช่น ปริมาณของครู คุณภาพของครู รายได้ของครู การบรรจุครูไปสู่ส่วนภูมิภาคการมอบหมายให้ครูได้ปฏิบัติงานตามสาขาวิชาที่เรียนมา สภาพการทำงานของครู และสวัสดิการของครู เป็นต้น

พจน์ สะเพียรชัย (2522 : 13) กล่าวถึง การจัดการศึกษาระดับมัธยมศึกษา สายสามัญว่า

1. นักเรียนมีโอกาสน้อยในการเลือกเรียนตามความสามารถและความถนัด-
ของตนเอง
2. ปัญหาเรื่องอุปกรณ์การเรียนการสอนไม่พอตลอดทั้งคุณภาพของครูที่สอนก็ยังไม่เป็นที่พอใจ

สมศักดิ์ ศรีมาโนชน์ (2524 : 139) กล่าวว่า การเร่งเปิดโรงเรียนมัธยมศึกษา ในระดับท้องถิ่นหรือตำบลอย่างรวดเร็วโดยอ้างว่าเป็นความต้องการของประชาชนในท้องถิ่นนั้น แทนที่จะเป็นการแก้ปัญหาหรือเพิ่มอัตราส่วนนักเรียนมัธยมให้สูงขึ้น กลับกลายเป็นการสร้าง ปัญหาในกรมสามัญศึกษา เพราะงบประมาณการสร้างอาคารเรียนถาวร และดำเนินการต่าง ๆ จะได้เพิ่มขึ้นไม่เกินปีละ 10% ซึ่งไม่พอสร้างโรงเรียนให้คึกคักทุกโรงเรียนและยังปรากฏว่าจำนวนนักเรียนที่เข้าศึกษาลดลงเรื่อย ๆ

รุ่งทิวา จักรกร (2526 : 72) กล่าวว่า ในช่วงแผนพัฒนาการศึกษาระยะที่ 3 และ 4 ใ้คลังทุนไปในการจัดตั้งโรงเรียนมัธยมศึกษาเป็นจำนวนมาก โดยเฉพาะโรงเรียน ในระดับตำบล ทำให้ต้องใช้จ่ายค่าลงทุนสูง ซึ่งส่งผลกระทบต่อการพัฒนาคุณภาพโดยเฉพาะ โรงเรียนที่จัดตั้งขึ้นใหม่ เพราะวงเงินงบประมาณมีจำนวนจำกัด

จากการอบรมสัมมนาผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาที่คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย เมื่อวันที่ 22 กรกฎาคม-11 สิงหาคม 2526 (อ้างถึงใน พนัส ทัศนาคินทร์, 2528 : 79-86) สรุปประเด็นที่สำคัญเกี่ยวกับปัญหาของมัธยมศึกษาดังนี้

1. ปัญหาการบริหารวิชาการ ไม่สามารถจะจัดแผนการเรียนให้สนองความต้องการของนักเรียนหรือท้องถิ่น อันเนื่องมาจากปัญหาด้านความพร้อมของอาคารสถานที่

อุปการณ์การเรียนรวมทั้งครู

2. ปัญหาการบริหารบุคคล เกณฑ์การจัดสรรครูที่ใช้ยู่ก่อกำให้เกิดปัญหาครูไม่พอ
ในโรงเรียนเล็กและโรงเรียนเปิดใหม่

3. ปัญหาการบริหารงานกิจการนักเรียน โรงเรียนขนาดเล็กจะมีนักเรียนไม่ครบ
ตามแผนและไม่สามารถเปิดหลักสูตรให้สอดคล้องกับความต้องการของสังคมได้

4. ปัญหาการบริหารงานด้านธุรการ การเงิน และอาคารสถานที่

4.1 ด้านธุรการ งานล่าช้า ส่วนมากเป็นโรงเรียนในส่วนภูมิภาค เนื่องจาก
ว่าต้องผ่านหน่วยงานจากทางอำเภอ จังหวัดจนถึงกรม

4.2 ด้านการเงิน ระเบียบการเงินบางระเบียบล่าสมัย

4.3 ด้านอาคารสถานที่ ไม่ได้งบประมาณเพิ่มเพื่อต่อเติมอาคารเรียน
ประมาณเพิ่ม และปัญหาบ้านพักครูในชนบท มีไม่เพียงพอ

5. ปัญหาความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน

5.1 ปัญหาผู้ปกครองไม่เข้าใจระบบการเรียนการสอนตามหลักสูตรใหม่

5.2 ปัญหาและอุปสรรคในการบริการชุมชนได้แก่ ขาดงบประมาณ บุคลากร

5.3 การนำนักเรียนเข้าไปศึกษาในสถานประกอบการไม่ได้รับความเอื้อเพื่อ

เท่าที่ควร

5.4 โรงเรียนบางแห่งไม่เปิดบริการแก่ชุมชนในเรื่องการใช้อาคารสถานที่

และวัสดุอุปกรณ์เลย

อมรธา สวัสดิ์เสวี (2525 : 56-57) กล่าวถึงปัญหาอุปสรรคเกี่ยวกับการดำเนินงาน
การใช้หลักสูตรกว้างของมัธยมศึกษาว่า

1. สถานศึกษาระดับมัธยมศึกษาบางส่วนยังขาดความพร้อมในการดำเนินงานการ
ใช้หลักสูตรกว้าง ซึ่งสืบเนื่องมาจากการขาดแคลนกำลังครูอาจารย์ทางวิชาชีพ ครูส่วนใหญ่
ยังขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับวิธีการสอนตามหลักสูตรใหม่ ขาดแคลนวัสดุ อาคารสถานที่
โดยเฉพาะโรงเรียนขนาดเล็ก การเปลี่ยนโครงสร้างของหลักสูตรมัธยมศึกษา จากเดิมที่เน้น
ทางวิชาสามัญมาเป็นการศึกษาที่มีการเรียนวิชาอาชีพเป็นการเปลี่ยนแปลงบทบาทของสถานศึกษาใหม่

จำเป็นต้องใช้เวลาเพื่อการเตรียมพร้อมและดำเนินงาน จัดสร้างความพร้อมให้เพียงพอต่อการดำเนินงาน

2. การใช้สถานที่ฝึกการเรียนวิชาอาชีพในหน่วยงานต่าง ๆ ของรัฐและเอกชน ไม่ประสบผลเท่าที่ควร ทั้งนี้เนื่องจากโครงสร้างของการจัดการศึกษาระดับมัธยมยังไม่ได้นำหน่วยงานต่าง ๆ และชุมชนเข้ามาร่วมทำความเข้าใจและร่วมวางแผนดำเนินงานตั้งแต่ต้น ประกอบกับสถานที่ประกอบการต่าง ๆ เอง ยังไม่เข้ามามาตรฐานของการดำเนินธุรกิจที่ดี ทำให้ไม่คล่องตัวที่จะบริการฝึกงานอาชีพ

3. ค่านิยมดั้งเดิมของผู้ปกครองและนักเรียนที่เห็นการเรียนวิชาสามัญสำคัญกว่า วิชาอาชีพ ซึ่งน่าจะเรียนต่อในระดับชั้นสูงขึ้นไป ขาดข้อมูลชี้แนะและการสร้างความเข้าใจว่าการเรียนวิชาอาชีพจะประสบผลสำเร็จในชีวิตอย่างไรและยังไม่เข้าใจถึงแนวโน้มความต้องการความสนใจในสาขาวิชาต่างๆในอนาคต ตลอดจนระบบต่าง ๆ ไม่สามารถเอื้ออำนวยให้ผู้สำเร็จการศึกษาชั้นมัธยมศึกษาออกมาประกอบอาชีพได้เท่าที่ควร เช่น ระเบียบเงินเดือนและการพัฒนาอาชีพในชุมชน เป็นต้น

3. โรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็กสังกัดกรมสามัญศึกษา

การดำเนินงานเพื่อสนองนโยบายการจัดการมัธยมศึกษาของกรมสามัญศึกษาเพื่อกระจายโรงเรียนมัธยมไปสู่ชนบทและช่วยให้เกิดความเสมอภาคในโอกาสทางการศึกษามากยิ่งขึ้นในแผนพัฒนาการศึกษาระยะที่ 4 (พ.ศ. 2520-2524) นั้น กรมสามัญศึกษาได้จัดให้มีโครงการเปิดโรงเรียนมัธยมศึกษาระดับตำบลขึ้น โดยมีแนวการดำเนินการ จัดตั้งโรงเรียนตามโครงการเปิดโรงเรียนมัธยมศึกษาประจำตำบลเพื่อกระจายโรงเรียนมัธยมศึกษาสู่ชนบทประมาณปีละ 100 โรงเรียน จะช่วยให้เกิดความเสมอภาคในโอกาสทางการศึกษามากยิ่งขึ้น โดยกำหนดหลักการในการเปิดโรงเรียนมัธยม 1 โรงเรียนประมาณ 5 ตำบล ที่ดินจะต้องจัดหาที่ก่อสร้างโรงเรียนประมาณ 35 ไร่ และสร้างอาคารพร้อมครุภัณฑ์ที่จำเป็นให้โรงเรียนดำเนินงานไปได้อย่างน้อย 2 ปีในปีที่ 3 จึงจะจัดสรรงบประมาณไปให้โรงเรียน โครงการเปิดโรงเรียนมัธยมระดับตำบล (กองแผนงาน, ม.ป.ป.: 140) เพื่อขยายปริมาณและคุณภาพของโรงเรียนมัธยมศึกษาตามสภาพท้องถิ่น เป็นการเตรียมรับการ

เปลี่ยนแปลงแผนการศึกษาชาติเป็นระบบ 6-3-3 โดยคำนึงถึงสัดส่วนของนักเรียนที่จบชั้นประถมศึกษา สนองความต้องการของชุมชนที่ต้องการให้ลูกหลานเรียนในท้องถิ่นมากขึ้น โดยไม่ต้องเดินทางเข้าไปศึกษาต่อในเมือง

จากนโยบายการจัดการมัธยมศึกษาของกรมสามัญศึกษาคงกล่าว ทำให้จำนวนโรงเรียนมัธยมศึกษาระดับตำบลเพิ่มมากขึ้นในค่านปริมาตร แต่ค่านคุณภาพของโรงเรียนต่ำกว่าเกณฑ์มาตรฐาน ซึ่งจะเห็นได้จากการสำรวจเพื่อประเมินมาตรฐานโรงเรียนมัธยมศึกษาในสังกัดกรมสามัญศึกษาทั่วประเทศเมื่อปีการศึกษา 2521-2522 (กองการมัธยมศึกษา, 2529 : 115) ปรากฏว่ามีโรงเรียนมัธยมศึกษา จำนวน 559 โรงเรียน จากจำนวนโรงเรียนในปีที่สำรวจ 1,262 โรงเรียนเป็นโรงเรียนขนาดเล็กที่มีห้องเรียนไม่เกิน 12 ห้องเรียน และมีคุณภาพต่ำกว่าเกณฑ์ปานกลางที่กำหนดและต่ำกว่าระดับคุณภาพของโรงเรียนขนาดอื่น ๆ

การประเมินมาตรฐานโรงเรียนมัศึกษานั้นกรมสามัญศึกษาได้กำหนดขนาดของโรงเรียนไว้ 4 ขนาด (กรมสามัญศึกษา, ม.ป.ป. : 4) ไว้ดังนี้

โรงเรียนขนาดเล็ก คือ โรงเรียนที่มีนักเรียนน้อยกว่า 500 คน

โรงเรียนขนาดกลาง คือ โรงเรียนที่มีนักเรียน 500-1,499 คน

โรงเรียนขนาดใหญ่ คือ โรงเรียนที่มีนักเรียน 1,500-2,499 คน

โรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษ คือ โรงเรียนที่มีนักเรียนตั้งแต่ 2,500 คนขึ้นไป

ในปีการศึกษา 2527 กรมสามัญศึกษาได้รายงานผลการประเมินมาตรฐานโรงเรียนมัธยมศึกษาตามหัวข้อที่กำหนด 6 ข้อ คือ

หมวดที่ 1 โรงเรียนกับชุมชน

หมวดที่ 2 สภาพของโรงเรียนและการบริหารทั่วไป

หมวดที่ 3 งานธุรการ

หมวดที่ 4 งานวิชาการ

หมวดที่ 5 งานปกครองนักเรียน

หมวดที่ 6 งานบริหาร

การประเมิน พบว่า (กรมสามัญศึกษา, ม.ป.ป.: 11) จากจำนวนโรงเรียนทั้งหมด 1,596 โรงเรียนเป็นโรงเรียนขนาดเล็กที่สุด 749 โรงเรียน (ร้อยละ 46.93) มีคุณภาพต่ำกว่าเกณฑ์มาตรฐานกลางเล็กน้อย โดยเฉพาะในหมวดที่ 1 หมวดที่ 4 และหมวดที่ 6 อยู่ในเกณฑ์ที่ควรปรับปรุงแก้ไข

ดังนั้นสภาพของโรงเรียนมัธยมศึกษาประจำตำบลหรือโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็กจึงเกิดปัญหาตลอดมาทั้งด้านปริมาณและคุณภาพ ซึ่งมีผลเนื่องมาจากการกำหนดนโยบายการจัดการมัธยมศึกษาของกรมสามัญศึกษาคงที่ได้กล่าวมาแล้ว และได้มีนักการศึกษาได้กล่าวถึงปัญหาไว้หลายท่านดังนี้

เอกวิทย์ ณ ถลาง (2530 : 11) กล่าวว่า "การเพิ่มเติมปริมาณของโรงเรียนมัธยมศึกษาเป็นผลของการกระจายโอกาสและความเสมอภาคทางการศึกษา ปัจจุบันมีโรงเรียนมัธยมศึกษาของรัฐบาล 1,700 โรงเรียน ถ้ารวมโรงเรียนราษฎร์ก็เป็น 2,000 โรงเรียนที่เปิดใหม่เป็นโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็กที่กระจายโอกาสและความเสมอภาคไปยังภาคชนบททั้งสิ้น ถ้าไม่ระวังให้ดี โรงเรียนมัศึกษาก็จะเป็นได้แต่รูปแบบหนึ่งของโรงเรียนประจำที่จัดสอนถึงระดับมัศึกษานั้นเอง ไม่แตกต่างกันในบรรยากาศและสภาพเป็นอยู่ ความยากแค้นลำเค็ญก็คล้ายคลึงกันต้องเสี่ยงกับเรื่องคุณภาพ"

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2525: 5) กล่าวถึง การจัดการศึกษาระดับมัธยมศึกษาว่ายังมีปัญหาเกี่ยวกับความแตกต่างกันในคุณภาพระหว่างโรงเรียนในเมืองกับชนบทโดยที่โรงเรียนส่วนใหญ่ในชนบทมีขนาดเล็กจึงยากที่จะดึงดูดครูที่มีความรู้ความสามารถไปสอนและยากที่จะจัดการเรียนการสอนโดยเฉพาะทางด้านวิชาชีพให้สอดคล้องกับจุดประสงค์ของหลักสูตร

ฮิลตัน (Hilton, 1949: 10-15) ได้กล่าวถึงปัญหาการจัดการของโรงเรียนในชนบทมีอุปสรรค 5 ประการต่อการพัฒนาโรงเรียน คือ

1. โครงสร้างการบริหารการศึกษาในชนบทขาดประสิทธิภาพ
2. ขาดแคลนงบประมาณ
3. เป็นโรงเรียนขนาดเล็ก

4. เป็นโรงเรียนที่ไม่สามารถดึงดูดและยึดเหนี่ยวของครูที่มีคุณภาพได้
5. โรงเรียนขาดการนิเทศ

จากสภาพและปัญหาในการจัดการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาโดยเฉพาะในโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็ก ซึ่งส่วนมากเป็นโรงเรียนที่ตั้งอยู่ในชนบทห่างไกล ซึ่งต้องทั้งปริมาณและคุณภาพ กรมสามัญศึกษาจึงได้กำหนดเป็นนโยบายที่จะปรับปรุงโรงเรียนมัธยมศึกษาในชนบทให้มีคุณภาพทัดเทียมกับโรงเรียนมัธยมศึกษาที่อยู่ในเมือง จึงได้บรรจุโครงการปรับปรุงโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็กไว้ในแผนพัฒนาการศึกษาระยะที่ 5 (พ.ศ.2525-2529) ดังนี้

4. โครงการปรับปรุงโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็ก สังกัดกรมสามัญศึกษา

ในแผนพัฒนาการศึกษาระยะที่ 5 (พ.ศ.2525-2529) กรมสามัญศึกษาได้บรรจุโครงการปรับปรุงโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็กไว้ในแผนงานบริหารการมัธยมศึกษาโดยมีหลักการและเหตุผล (2527: 160) ว่า ตามที่สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติและกระทรวงศึกษาธิการได้กำหนดนโยบายไว้ในแผนพัฒนาการศึกษาระยะที่ 5 (พ.ศ.2525-2529) มีหลักการสำคัญในการที่จะปรับปรุงคุณภาพทางการศึกษาให้สูงขึ้นและทัดเทียมกัน พร้อมทั้งเร่งรัดการจัดการศึกษาเพื่อก่อให้เกิดความเป็นธรรมในสังคม โดยเน้นเรื่องความเสมอภาคในโอกาสทางการศึกษา และการจัดสรรทรัพยากรทางการศึกษา นโยบายดังกล่าวนี้ กรมสามัญศึกษาถือว่าเป็นนโยบายหลักที่กรมนำมากำหนดแนวการดำเนินงานและปฏิบัติให้เกิดความสำเร็จต่อไป

วัตถุประสงค์ของโครงการปรับปรุงโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็ก

1. วัตถุประสงค์ทั่วไป เพื่อเป็นการปรับปรุงโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็กให้มีคุณภาพตามเกณฑ์มาตรฐานของกรมสามัญศึกษาและเป็นโรงเรียนที่มีการดำเนินงานตามแนวของโรงเรียนมัธยมศึกษาเพื่อพัฒนาชนบท

2. วัตถุประสงค์เฉพาะ

- 2.1 เพื่อให้โรงเรียนในโครงการมีบุคลากรเพียงพอในการบริหารและการปฏิบัติได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2.2 เพื่อให้โรงเรียนในโครงการมีวัสดุ ครุภัณฑ์ และอุปกรณ์การศึกษา เพียงพอแก่การจัดการเรียนการสอน

2.3 เพื่อให้โรงเรียนในโครงการได้รับการจัดสรรงบประมาณในหมวด ค่าตอบแทน ค่าใช้สอย ค่าวัสดุ และค่าสาธารณูปโภคเพิ่มขึ้นเป็นกรณีพิเศษ

2.4 เพื่อให้โรงเรียนในโครงการ มีอาคารเรียน อาคารประกอบเพียงพอ และอยู่ในสภาพที่เหมาะสมต่อการดำเนินงาน

2.5 เพื่อให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาโรงเรียน โดยถือว่า โรงเรียนเป็นส่วนหนึ่งของชุมชน ที่ชุมชนสามารถใช้บริการจากโรงเรียนให้เกิดประโยชน์แก่ชุมชนได้

สำหรับเป้าหมาย การดำเนินงานและงบประมาณในการดำเนินงานนั้น กรมสามัญศึกษา ได้ตั้งเป้าหมายจะปรับปรุงโรงเรียนมัธยมศึกษาเล็กจำนวน 240 โรงเรียน ค่าเงินงาน ระหว่างปี พ.ศ.2525-2529 โดยแบ่งโรงเรียนที่จะปรับปรุงออกเป็น 3 รุ่น รุ่นที่ 1,2,3 มีจำนวน 83, 86, 71 โรงเรียน ตามลำดับ

ผลที่จะได้รับจากโครงการคือ โรงเรียนมัธยมศึกษาที่อยู่ห่างไกลและมีขนาดเล็ก จะได้รับการปรับปรุงให้มีคุณภาพทางการศึกษา และทำให้นักเรียนได้พัฒนาความรู้เพื่อไปประกอบอาชีพและศึกษาต่อในระดับสูงได้ ซึ่งจะเป็นแรงจูงใจให้นักเรียนมาเข้าเรียนในระดับมัธยมศึกษามากขึ้น นอกจากนี้โรงเรียนดังกล่าวจะเป็นแหล่งวิทยากรและให้บริการ เพื่อการพัฒนาชุมชนด้วย

แนวทางการดำเนินงานของโรงเรียนตามโครงการปรับปรุงโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็ก

การดำเนินงานตามโครงการเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์และเป้าหมายของโครงการ กำหนดไว้ 6 เรื่อง คือ

1. การรณรงค์เพื่อให้นักเรียนมาเรียนมากขึ้น โดยมีหลักการที่สำคัญ 4 ประการคือ
 - 1.1 โรงเรียนต้องปรับปรุงคุณภาพของโรงเรียนให้ดีและเป็นที่ยอมรับของชุมชน กรมจะให้ความสนับสนุนตามขนาดของโรงเรียน
 - 1.2 โรงเรียนควรดึงชุมชนเข้าสู่โรงเรียน โดยสร้างศรัทธาให้ชุมชนเห็นค่าและความสำคัญของโรงเรียนมัธยมศึกษา

- 1.3 บุคคลที่มีส่วนเกี่ยวข้องและร่วมให้ความช่วยเหลือ ได้แก่ ครูใหญ่
โรงเรียนประถมศึกษา พัฒนาการตำบล เกษตรกรตำบล พระสงฆ์ กำนันและผู้ใหญ่บ้าน
- 1.4 ประชาสัมพันธ์ประโยชน์ที่จะได้รับจากการเรียนต่อมัธยมศึกษาให้ผู้ปกครอง
เข้าใจ
2. การประเมินฐานะผู้ปกครองเพื่อยกเว้นเงินบำรุงการศึกษา โดยโรงเรียนมี
หน้าที่ในการเสนอชื่อคณะกรรมการพิจารณานักเรียนที่สมควรได้รับการยกเว้นเงินบำรุงการ
ศึกษาให้จังหวัดเป็นผู้แต่งตั้ง เพื่อคณะกรรมการจะได้พิจารณาคัดเลือกนักเรียนที่สมควรจะ
ได้รับการช่วยเหลือเพื่อยกเว้นเงินบำรุงการศึกษา เสนอให้ผู้บริหารโรงเรียนเป็นผู้อนุมัติ
3. การจัดหนังสือเรียนให้นักเรียนยืมเรียน
4. รูปแบบการจัดโรงเรียนตามแผนเต็มรูป โดยโรงเรียนดำเนินการ ดังนี้
- 4.1 โรงเรียนต้องแจ้งแผนชั้นเรียนเต็มรูปและแผนการเรียนของโรงเรียน
ให้กรมทราบ ทั้งนี้ต้องคำนึงถึงความต้องการแรงงานในท้องถิ่น และความต้องการของผู้
ปกครองและนักเรียน
- 4.2 แจ้งรายการต่าง ๆ และสภาพของครุภัณฑ์ที่โรงเรียนมีอยู่ทั้งหมด
(ที่ได้รับจากงบประมาณและบริจาค) ให้กรมทราบเพื่อกรมจะใช้เป็นข้อมูลในการจัดสรรงบ
ประมาณเพิ่มเติม
- 4.3 แจ้งรายการต่าง ๆ และสภาพของสิ่งก่อสร้างของโรงเรียนที่ได้รับ
บริจาคและได้รับงบประมาณให้กรมทราบ
- 4.4 เมื่อทราบแผนเต็มรูป แผนการเรียน และจำนวนการใช้ห้องเรียน
ห้องประกอบแล้ว โรงเรียนที่ยังไม่ได้จัดทำผังบริเวณโรงเรียนจะต้องแจ้งกรมให้จัดทำผัง
บริเวณโรงเรียนให้
- 4.5 จัดทำรูปแบบรายการและประมาณการเกี่ยวกับการของงบประมาณค่า
ปรับปรุงบริเวณโรงเรียน สนามฟุตบอล สนามบาสเกตบอล และติดตั้งไฟฟ้า-ประปา เสนอ
กรมพิจารณา
- 4.6 จัดทำโครงการของโรงเรียนให้มีวัตถุประสงค์ของโครงการสอดคล้อง
กับโครงการของกรม

5. การจัดการเรียนและการบริหารหลักสูตรในโรงเรียนมัธยมศึกษาเล็ก
 - 5.1 สํารวจความพร้อมของโรงเรียนในด้านบุคลากร วัสดุอุปกรณ์ และอาคารสถานที่เพื่อประเมินว่า ควรจะเปิดแผนการเรียนอาชีพใดบ้าง
 - 5.2 สํารวจความต้องการของชุมชน เช่น อาชีพในท้องถิ่นที่ควรส่งเสริม รวมทั้งความต้องการของผู้ปกครองและเด็กในการประกอบอาชีพ
 - 5.3 พิจารณาและตัดสินใจเลือกแผนการเรียนพร้อมทั้งแจ้งความต้องการในคํานวณวัสดุอุปกรณ์ เสนอกรม ตามเวลาดังนี้
 - รุ่นที่ 2 ภายใน 15 พฤษภาคม 2527
 - รุ่นที่ 3 ภายใน เดือน กรกฎาคม 2527
 - 5.4 เตรียมการประชาสัมพันธ์ทั้งภายในและภายนอกโรงเรียนและคําเนินการโดยต่อเนื่อง เพื่อให้ประชาชนเข้าใจทั่วกัน
 - 5.5 แสวงหา และจัดหาสิ่งสนับสนุนด้านการเรียนการสอน เพื่อให้สามารถจัดการเรียนได้ตามเป้าหมายของโรงเรียน และสนองหลักการของหลักสูตร
6. การใช้ทรัพยากรท้องถิ่นและความสัมพันธ์กับชุมชน
 - 6.1 ให้บุคลากรของโรงเรียนมีการประสานงานกับชุมชน
 - 6.2 ส่งเสริมให้ชุมชนเข้ามามีบทบาทในกิจกรรมของโรงเรียนตามความเหมาะสม
 - 6.3 โรงเรียนกับชุมชนเป็นผู้กำหนดแนวทางในการปฏิบัติงานตามนโยบายของโรงเรียนร่วมกัน
 - 6.4 จัดให้โรงเรียนเป็นแหล่งทรัพยากรของชุมชนอย่างแท้จริง ทั้งในด้านวิชาการ อาคารสถานที่ วัสดุอุปกรณ์ และความรู้ความสามารถของบุคลากร
 - 6.5 จัดให้โรงเรียนเป็นแหล่งข้อมูลพื้นฐานที่จำเป็นของชุมชน เช่น ข้อมูลด้านประชากร สภาพเศรษฐกิจสังคมของชุมชน

5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง จากผลงานการวิจัยใ้พบปัญหาต่าง ๆ ดังนี้

1. ปัญหาเกี่ยวกับการบริหารงานบุคคล

อารี ไชยราช (2523: 106) ได้ทำการศึกษาและวิจัยเรื่อง "ปัญหาการบริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาระดับตำบลในเขตการศึกษา 10" พบว่า เนื่องจากโรงเรียนมัธยมศึกษาระดับตำบลส่วนใหญ่ตามหลักความเป็นจริงแล้วมีความลำบากมากและทุรกันดารมากกว่าโรงเรียนระดับอำเภอและจังหวัดอยู่แล้ว ดังนั้นการที่จะชักจูงครู อาจารย์ที่จบมาใหม่ ๆ หรือแม้จะเป็นคนเก่าที่จะโอนย้ายไปนั้น จึงเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่ง แต่โรงเรียนมัธยมศึกษาระดับตำบลก็ยังมีกฎเกณฑ์และหลักการเช่นเดียวกับโรงเรียนมัธยมศึกษาธรรมดา เหมือนระดับอำเภอและจังหวัดมิหนำซ้ำการพิจารณาความดีความชอบในระบบราชการของกระทรวงศึกษาธิการก็ยั้งคำนึงปริมาณงานและจำนวนนักเรียนและห้องเรียนเป็นหลักอยู่ น่าจะพิจารณาด้านการเสี่ยงและด้านความยากลำบากของงาน

สมภรณ์ หุยาภรณ์ (2524: 98) ได้ทำการศึกษาและวิจัยเรื่อง "ความพึงพอใจในการทำงานของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาระดับตำบล" พบว่า งานในหน้าที่ของครูใหญ่ในต้องคำนึงอย่างเร่งรีบที่สุด เพราะทุกสิ่งทุกอย่างในโรงเรียนมัธยมศึกษาระดับตำบล ตำแหน่งครูใหญ่ ซึ่งส่วนใหญ่เป็นโรงเรียนที่เพิ่งเปิดใหม่ 1-3 หรือ 4-5 ปี ซึ่งสภาพของโรงเรียนยังไม่มีความพร้อม ผู้บริหารโรงเรียน คือ ครูใหญ่จำต้องทำหน้าที่เป็นผู้นำเพื่อให้ได้มา ซึ่งความสำเร็จในการบริหารงานของโรงเรียน งานวิชาการจะต้องจัดทำให้เข้ารูปเข้ารอย เป็นไปตามจุดหมายของหลักสูตร งานอาคารสถานที่จะต้องจัดหา สัมพันธ์กับชุมชน และกองเจ้าสังกัดคือ กองการมัธยมศึกษา เพื่อให้ได้มาซึ่งงบประมาณไปดำเนินการ งานทุกอย่างในหน้าที่ของครูใหญ่ยังต้องรีบเร่งอยู่ตลอดเวลา แทบจะเรียกว่าหยุดพักมิได้ ฉะนั้นความคิดเห็นของครูใหญ่ เมื่อได้รับการสอบถามว่า รายได้ของท่านเหมาะสมกับรายจ่ายของครอบครัวหรืองานที่ตนปฏิบัติหรือไม่ ครูใหญ่จึงตอบว่าไม่ค่อยพึงพอใจหรือมีความพึงพอใจน้อย

ทองขาว โคตรโยธา (2521: 151) ได้ทำการศึกษาและวิจัยเรื่อง "งานบริหารการศึกษาของโรงเรียนมัธยมศึกษาในเขตการศึกษา 11" พบว่า ปัญหาเกี่ยวกับ

การโอนย้ายออกของครู ทำให้โรงเรียนไม่สามารถวางตัวบุคคลเป็นคณะบุคคลทำงานได้ ทั้งนี้เกิดจากการขาดสวัสดิการต่าง ๆ เช่น บ้านพัก สิ่งอำนวยความสะดวก มีน้ำและไฟฟ้า เป็นต้น

2. ปัญหาด้านวิชาการ

โสภณ โสมคี (2526: 129) ได้ทำการศึกษาและวิจัยเรื่อง "ความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียนและครูผู้สอนเกี่ยวกับการใช้หลักสูตรกลุ่มการงานและอาชีพในหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 ในเขตการศึกษา 6" พบว่า การดำเนินการเกี่ยวกับการใช้หลักสูตรกลุ่มการงานและอาชีพด้านสถานที่ที่ใช้สอนและฝึกงานตามความเห็นโดยส่วนรวมอยู่ในระดับน้อย โดยเฉพาะอย่างยิ่งการส่งนักเรียนไปฝึกทักษะหรือปฏิบัติงานยังสถานฝึกงานอาชีพ ซึ่งได้แก่ แหล่งวิทยาการ สถานประกอบการและสถานประกอบอาชีพอิสระ ทั้งกลุ่มครูและกลุ่มผู้บริหารโรงเรียนมีความเห็นตรงกันว่ายังมีการใช้สถานที่ดังกล่าวน้อยมากในเรื่องนี้ผู้วิจัยมีความเห็นว่า สาเหตุที่โรงเรียนไม่ค่อยใช้สถานฝึกงานอาชีพ อาจเป็นเพราะว่าสถานฝึกงานอาชีพในท้องถิ่นไม่ให้ความร่วมมือกับทางโรงเรียน หรืออาจเป็นเพราะว่าครูที่สอนวิชาการงานและอาชีพสอนกันเต็มที่อยู่แล้ว จึงไม่มีเวลาที่จะมาเตรียมงานที่จะส่งนักเรียนออกไปฝึกงานยังสถานฝึกงานอาชีพต่าง ๆ หรือทั้งผู้บริหารโรงเรียนและครูผู้สอนยังไม่เห็นความสำคัญของการใช้สถานฝึกงานอาชีพ แนวทางแก้ปัญหาต้องพยายามให้ผู้บริหารโรงเรียนและครูผู้สอนเห็นความสำคัญของการใช้สถานฝึกงานอาชีพ เมื่อครูผู้สอนและผู้บริหารโรงเรียนมองเห็นความสำคัญแล้วจึงให้โรงเรียนประชาสัมพันธ์ไปยังผู้ปกครองนักเรียนและสถานฝึกงานอาชีพต่าง ๆ ให้เข้าใจและยินดีร่วมมือกับทางโรงเรียน นอกจากนี้ในเรื่องสภาพของโรงฝึกงานในโรงเรียนส่วนใหญ่ยังไม่พร้อมที่จะให้นักเรียนได้เข้าไปฝึกงานได้อย่างเต็มที่ เนื่องจากประเทศไทยเป็นประเทศที่กำลังพัฒนา ดังนั้นการที่จะให้โรงเรียนต่าง ๆ มีโรงฝึกงานที่พร้อมและทันสมัยย่อมเป็นได้ยาก

พริ้มเพรา กงชนะ (2526: 88) ได้ศึกษาและวิจัยเรื่องความคิดเห็นของผู้บริหารและครูเกี่ยวกับการใช้สื่อการสอนวิชาชีพของท้องถิ่นระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ในเขตการศึกษา 10 พบว่า

1. สื่อการสอนตลอดจนวัสดุอุปกรณ์ในการเรียนการสอนวิชาชีพสาขาต่าง ๆ มีน้อย ไม่เพียงพอกับการฝึกปฏิบัติของผู้เรียน
2. โรงเรียนขาดเงินทุนในการจัดซื้อวัสดุในการฝึกงานให้ผู้เรียน ขาดโรงฝึกงาน และขาดงบประมาณสนับสนุนด้านการงานอาชีพ
3. โรงเรียนขาดครูผู้สอนวิชาชีพที่จบการศึกษาทางสาขาวิชาอาชีพโดยตรง

3. ปัญหาด้านการบริหารกิจการนักเรียน

ทัศนีย์ จันทรแท้ (2528 : 160-169) ได้ทำการศึกษาและวิจัยเรื่อง "ปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานตามโครงการปรับปรุงโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็กของกรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ (รุ่นที่ 1)" โดยศึกษาในด้านสังคมสงเคราะห์ พบว่า การยกเว้นเงินบำรุงการศึกษาให้แก่เด็กที่เข้าเรียน ม.1 ร้อยละ 50 ของทั้งหมดนั้น แทบทุกแห่งบอกว่าไม่เพียงพอกับจำนวนนักเรียนที่ขาดแคลน แม้จะจัดหนังสือให้ยืมเรียนทุกคน แต่ละแห่งก็ยังบอกว่าควรช่วยเรื่องเสื้อผ้าเครื่องแบบและอุปกรณ์การเรียนตลอดจนขอให้ช่วยด้านอื่น ๆ อีกเช่น จัดที่พักให้ จัดอาหารกลางวัน ฯลฯ ซึ่งมากเกินไปกว่าที่กรมฯ จะแบกภาระช่วยได้ตามต้องการ จัดทำโครงการระดมทรัพยากรจากภาคเอกชนมาช่วยแล้วก็ยังได้ผลน้อย เนื่องจากเหตุผลหลายประการและที่สำคัญเด็กในระดับมัธยมศึกษา เป็นเด็กโตที่พอจะช่วยตัวเองได้บ้าง ผู้มีจิตศรัทธามักจะช่วยเด็กประถมศึกษามากกว่า

ทองขาว โคตรโยธา (2521 : 151) พบปัญหาเกี่ยวกับการให้บริการต่าง ๆ เช่น การแนะแนว การจัดอาหารกลางวัน น้ำดื่ม เหล่านี้ แทบทุกโรงเรียนยังไม่สามารถดำเนินการได้ หรือดำเนินการแล้วแต่ขาดประสิทธิภาพ ปัญหาด้านงานธุรการ

อารี ไชยราช (2523 : 91) กล่าวว่า ปัญหาในด้านเกี่ยวกับอาคารสถานที่ โรงเรียนส่วนมากยังขาดอาคารเรียนถาวร โรงฝึกงาน วัสดุอุปกรณ์ เพื่อสนับสนุนและอำนวยความสะดวกแก่การเรียนการสอน ขาดคนน้ำดื่ม น้ำใช้ และไฟฟ้า โรงเรียนตั้งอยู่ห่างไกลหมู่บ้าน การคมนาคมไม่สะดวก และมีปัญหาเกี่ยวกับความปลอดภัยของทรัพย์สินของโรงเรียน นอกจากนั้น บางโรงเรียนยังมีปัญหาเกี่ยวกับที่ดิน เนื่องจากประชาชนที่อาศัยตามหมู่บ้านนั้น เรียกร้องซึ่งโรงเรียนไม่สามารถตอบสนองให้ได้

จากรายงานการวิจัยโรงเรียนมัธยมศึกษาระดับตำบลของกรมสามัญศึกษา พบว่า การเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วของโรงเรียนมัธยมศึกษาระดับตำบลก่อให้เกิดปัญหาและอุปสรรคขึ้นมาก ทำให้พอมองเห็นว่า ความเจริญของโรงเรียนเหล่านั้นจะเป็นไปได้ยากทั้งนี้สังเกตได้จากแนวโน้มของนักเรียนในโรงเรียนลดลงทุก ๆ ปี ซึ่งก็เป็นไปในลักษณะเช่นนี้แล้วจะทำให้เป็นภาระอย่างหนักในเรื่องงบประมาณต่อไป

4. ปัญหาด้านการใช้ทรัพยากรท้องถิ่นและความสัมพันธ์กับชุมชน

ทองขาว โคตรโยธา (2521: 152) ได้ทำการวิจัย พบว่า โรงเรียนต่าง ๆ ไม่ค่อยได้รับความร่วมมือจากชุมชนมากเท่าที่ควร เนื่องจากประชาชนส่วนใหญ่มักจะเห็นว่าโรงเรียนเป็นของรัฐ มีเงินงบประมาณมาอุดหนุน จึงไม่ใช่งานที่ของประชาชนที่จะต้องให้ความช่วยเหลือ

วุฒิ จุลพรหม (2521: 140) ได้ทำการศึกษาและวิจัยเรื่อง การบริหารงานวิชาการโรงเรียนมัธยมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ พบว่า การใช้ทรัพยากรและแหล่งวิชาในท้องถิ่น นับว่ามีความสำคัญมากเช่นกัน เพราะเป็นสิ่งที่ช่วยให้การเรียนการสอนบังเกิดผลดีด้วยความประหยัด แต่การที่โรงเรียนต่าง ๆ ยังใช้ประโยชน์หรือปฏิบัติกันน้อย เห็นว่าแหล่งวิชาการในบางท้องถิ่นมีน้อยหรือแทบไม่มีเลย โดยเฉพาะในท้องถิ่นที่ห่างไกลความเจริญ ผู้สอนจึงเกิดความรู้สึกว่าการพาไปศึกษาหาความรู้จะทำได้ก็เพียงครั้งคราวเท่านั้น ส่วนการที่จะพานักเรียนไปหาความรู้จากสถานประกอบกิจการที่น่าสนใจทางวิชาชีพ เช่น โรงงานอุตสาหกรรมหรืออื่น ๆ ในท้องถิ่นจะทำให้สะดวกก็ต่อเมื่อท้องถิ่นนั้นมีการลงทุน และมีความเจริญมากขึ้น ซึ่งย่อมเกี่ยวข้องกับการพัฒนาในด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม และด้านอื่น ๆ ด้วย อย่างไรก็ตาม ความสำคัญและความสำเร็จในเรื่องนี้ย่อมอยู่ที่ความสามารถในการแสวงหาและการดัดแปลงสิ่งที่มีอยู่ในท้องถิ่นมาประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์กับการเรียนการสอนของผู้สอนและผู้บริหารงานวิชาการนั่นเอง

จารุวรรณ วัฒนกุล (2526: 107) ได้ทำการศึกษาและวิจัยเรื่องความคิดเห็นของครูโรงเรียนมัธยมระดับตำบลที่อยู่นอกโครงการโรงเรียนมัธยมเพื่อพัฒนาชุมชนเกี่ยวกับหน้าที่ของครู และโรงเรียนในการพัฒนาชุมชน พบว่า ปัญหาที่อยู่ในระดับมากเกี่ยวกับตัวครู

คือ บัญชีของเวลาของครูที่จะช่วยในด้านการให้ความรู้แก่ประชาชนมีไม่เพียงพอ บัญชี
เป็นอุปสรรคสำหรับครูโรงเรียนประจำตำบลที่มีขนาดเล็ก บุคลากรน้อย ดังนั้นในการ
ปฏิบัติหน้าที่ในโรงเรียน นอกจากภาระในการสอนประจำแต่ละวันแล้ว ครูยังต้องปฏิบัติหน้าที่
พิเศษอื่น ๆ อีกหลายด้าน ดังนั้นเวลาว่างของครูส่วนใหญ่ทั้งในและนอกเวลาราชการจึงต้อง
ไปมุ่งที่การทำงานพิเศษต่าง ๆ ให้เสร็จลุล่วงไปในแต่ละวัน

งานวิจัยที่ไคยยกมาอ้างอิงนี้เป็นงานวิจัยภายในประเทศทั้งสิ้น ซึ่งเป็นงาน
วิจัยที่เกี่ยวกับการดำเนินงานของโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็กหรือโรงเรียนมัธยมศึกษา
ระดับตำบลและสำหรับงานวิจัยของต่างประเทศนั้น ไม่ได้ค้นนำมากล่าวอ้างอิง เพราะเท่าที่มี
งานวิจัยเกี่ยวกับการจัดโรงเรียนมัธยมศึกษาระดับตำบลของต่างประเทศนั้นแตกต่างจากของ
ประเทศมาก กล่าวคือ ในต่างประเทศจะบริหารการศึกษาเฉพาะในท้องถิ่นของตน ส่วน
ประเทศไทยเป็นการบริหารงานจากส่วนกลางออกไปสู่ท้องถิ่น ดังนั้นสภาพจึงแตกต่างกัน ผู้วิจัย
จึงไม่ได้ค้นคว้าผลการวิจัยมาอ้างอิงในที่นี้